

Perustuslakivaliokunnalle

HE 27/2024 vp

Hallituksen esitys laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta; asumisaikaedellytys

1. Esityksen tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan kansalaisuuslaki (359/2003) uudistetaan tiukentamalla kansalaistamisen edellytyksiä. Kansalaisuuslakia koskevat hallitusohjelmakirjaukset toteutetaan vaiheittain kolmessa erillisessä sisäministeriön hankkeessa (SM034:00/2023, SM055:00/2023 ja SM056:00/2023). Ensimmäisessä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia kansalaistamisen edellytyksenä olevaan asumisaikaan eli siihen, millaista Suomessa asumista edellytetään sitä varten, että Suomen kansalaisuus voidaan myöntää hakemuksen perusteella.

2. Keskeiset ehdotukset

Yleinen asumisaikaedellytys nostettaisiin viidestä kahdeksaan vuoteen. Samalla luovuttaisiin vaikeaksi koetusta jaottelusta yhtäjaksoiseen ja kerättyyn asumisaikaan. Asumisajaksi hyväksyttäisiin vain oleskeluluvalla tapahtunut oleskelu. Turvapaikkahakemuksen käsittelyyn kulunutta aikaa ei enää laskettaisi mukaan. Ilman lupaa oleskeltua aikaa ei voitaisi enää hyväksyä asumisaikaan poikkeuksellisesti esimerkiksi hakijan iän tai terveydentilan johdosta.

Asumisaikaan hyväksyttävien ulkomaanpäivien määrää vähennettäisiin 365 vuorokauteen. Näistä enintään 90 vuorokautta hyväksyttäisiin hakemuksen ratkaisemista edeltävän vuoden ajalta. Yli meneviä ulkomaanpäiviä ei otettaisi mukaan asumisaikaa laskettaessa. Jos hakija olisi yli viisi vuotta yhtäjaksoisesti Suomen ulkopuolella, asumisajan laskeminen alkaisi uudestaan alusta.

Kansalaisuudettomien, Suomen kansalaisten puolisoitten, kielitaitoedellytyksen täyttävien hakijoiden ja 15 vuotta täyttäneiden lasten osalta asumisaikaa nostettaisiin yhdellä vuodella viiteen vuoteen. Asumisaikaa nostettaisiin yhdellä vuodella kolmeen vuoteen tilanteissa, joissa asumisajasta poiketaan erittäin painavista syistä. Lakiin lisättäisiin oma poikkeusperuste Suomen edustuston työntekijän puolisolle, jolta edellytettäisiin kahden vuoden asumisaikaa.

Laista poistettaisiin kansainvälistä suojelua saavien asumisaikaa koskeva poikkeus. Kansainvälistä suojelua saavan osalta edellytyksenä olisi siten jatkossa kahdeksan vuoden asumisaika, ellei käsillä olisi muita perusteita asumisajasta poikkeamiselle. Kansainvälistä suojelua saavien ja kansalaisuudettomien kansalaistamista helpotettaisiin jatkossakin hakemusten kiireellisellä käsittelyllä, jota edistettäisiin uudella lakisääteisellä vuoden enimmäiskäsittelyajalla.

3. Kansalaisuutta koskevat perustuslain säännökset

Perustuslain 5 §:n mukaan Suomen kansalaisuus saadaan syntymän ja vanhempien kansalaisuuden perusteella sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Kansalaisuus voidaan myöntää laissa säädetyin edellytyksin myös ilmoituksen tai hakemuksen perusteella. Suomen kansalaisuudesta voidaan vapauttaa vain laissa säädetyillä perusteilla ja sillä edellytyksellä, että henkilöllä on tai hän saa toisen valtion kansalaisuuden.

Perustuslakiuudistuksen esitöiden mukaan Suomen kansalaisuuden valtiosääntöoikeudellinen merkitys on supistunut sen vuoksi, että vuonna 1995 voimaan tullessa perusoikeusuudistuksessa perustuslain perusoikeussäännökset ulotettiin koskemaan pääsääntöisesti kaikkia Suomen oikeudenkäyttöpiirissä olevia (HE 1/1998 vp, s. 77/I). Kansalaisuus muodostaa kuitenkin edelleen merkittävän siteen yksilön ja valtion välille ja on siten jokaisen yksilön kannalta sekä oikeudellisesti että tosiasiallisesti tärkeä instituutio (PeVM 8/2010 vp, s. 2/I).

Perustuslain esitöissä (HE 1/1998 vp, s. 77/I) on todettu, että suoraan Suomen kansalaisuuteen on kytketty äänioikeus valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä (14 § 1 mom.), vaalikelpoisuus eduskuntavaaleissa (27 § 1 mom.) ja tasavallan presidentin vaalissa (54 § 1 mom.) sekä valtioneuvoston jäsenyys (60 § 1 mom.). Lailla voidaan säätää, että määrättyihin julkisiin virkoihin tai tehtäviin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen (125 § 1 mom.). Maanpuolustusvelvollisuus koskee 127 §:n mukaan Suomen kansalaisia. Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa estää saapumasta maahan, karkottaa maasta eikä vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan.

Kansalaisuuslakia koskevassa mietinnössään (PeVM 8/2002 vp, s. 4/II) perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että kansalaisuuden saamisen sääntelyä koskee perustuslain 5 §:n johdosta lailla säätämisen vaatimus. Valiokunta katsoi, että sääntelyn liiallinen harkinnanvaraisuus ei ole tämän kanssa sopusoinnussa. Päätöksenteko kansalaisuuden saamisesta ei valiokunnan mukaan siksi voi perustua viime kädessä tarkoituksenmukaisuusharkintaan vaan on kaikin osin lain säännöksiin sidottua.

Hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset koskevat hakemuksen perusteella myönnettävän kansalaisuuden edellytyksenä olevaa asumisaikaa. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia säännöksiin, jotka koskevat Suomen kansalaisuuden saamista syntymän ja vanhempien kansalaisuuden perusteella. Muutoksia ei ehdoteta myöskään niihin edellytyksiin, joilla kansalaisuus voidaan myöntää ilmoituksen perusteella. Ehdotetuilla muutoksilla ei lisättäisi kansalaistamiseen liittyvää harkintaa nykyiseen verrattuna.

4. Yhdenvertaisuutta koskevat perustuslain säännökset

Perustuslakiuudistuksen esitöiden (HE 1/1998 vp, s. 77/II) mukaan kansalaisuuden myöntämisen edellytykset jäävät lainsäätäjän ratkaistaviksi. Perustelujen mukaan selvää kuitenkin on, ettei kansalaisuuden myöntämiselle saa asettaa sellaisia ehtoja, jotka ovat ristiriidassa perus- ja ihmisoikeuksien kanssa tai jotka ovat muutoin mielivaltaisia. Siten kansalaisuuden myöntämiselle ei saisi asettaa esimerkiksi sellaisia edellytyksiä, joita olisi pidettävä 6 §:n 2 momentin kieltämänä syrjintänä.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lapsia on 3 momentin mukaan kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Perustuslain 6 §:n 1 momentissa olevaan yleiseen yhdenvertaisuuslausekkeeseen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Lausekkeella ei edellytetä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Erottelut eivät saa olla mielivaltaisia eivätkä ne saa muodostua kohtuuttomiksi (mm. PeVL 68/2022 vp, s. 3, PeVL 11/2012 vp, s. 2). Ne on myös pystyttävä perustelemaan perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (HE 309/1993 vp, s. 44, PeVL 54/2022 vp, s. 3). Perustuslain yhdenvertaisuussäännöksillä ei estetä tarpeellista positiivista erityiskohtelua eli tietyn ryhmän asemaa ja olosuhteita parantavia toimia (HE 309/1993 vp, s. 44, PeVL 4/2016 vp, s. 3).

Kansalaisuuslaissa olevat poikkeukset kansalaistamiseen vaadittavasta asumisajasta perustuvat osittain kansainvälisten sopimusten vaatimuksiin. Niitä on pidetty myös muilta osin hyväksyttävänä (PeVM 8/2002 vp, PeVM 8/2010 vp). Hallituksen esityksessä ei ehdoteta yleiseen asumisaikaedellytykseen kokonaan uusia poikkeuksia.

Suomen edustuston työntekijän puoliso on aikaisemmin mainittu 18 §:n perusteluissa esimerkkinä sellaisesta hakijasta, jolle kansalaisuus voitaisiin myöntää kahden vuoden Suomessa asumisen jälkeen (HE 80/2010 vp, s. 33). Pykälää on myös vakiintuneesti sovellettu tällaisessa tilanteessa. Tästä poikkeusperusteesta ehdotetaan jatkossa säädettäväksi uudessa 22 a §:ssä. Kyse olisi Suomea työkseen ulkomailla edustavien virkahenkilöiden puolisoitten positiivisesta erityiskohtelusta, joka on tarpeen siksi, että näiden on Suomen edustukseen liittyvien ulkomaanjaksojen vuoksi vaikea täyttää yleistä asumisaikaedellytystä. Uuden pykälän sisältämät säännökset eivät merkitsisi muutosta nykyiseen oikeustilaan, mutta vakiintunut soveltamistilanne ilmaistaisiin lain sanamuodossa nykyistä tarkemmin ja täsmällisemmin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan hallitusohjelman mukaisesti sitä, että kansainvälistä suojelua saavien asumisaikaa koskeva poikkeus poistettaisiin. Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden kansalaisuuden saamista helpotettaisiin jatkossakin siten, että heidän kansalaisuushakemuksensa käsiteltäisiin kiireellisinä. Kiireellistä käsittelyä tehostamaan ehdotetaan myös uutta lakisääteistä enimmäiskäsittelyaikaa.

Vaikka kansainvälisen suojelun saaminen ei enää olisi sellaisenaan peruste asumisajasta poikkeamiselle, myös kansainvälistä suojelua saavan hakijan asumisajasta voitaisiin jatkossakin poiketa erilaisilla muilla kansalaisuuslain mukaisilla perusteilla. Jos hakija täyttäisi kielitaitoedellytyksen ennen yleisen asumisaikaedellytyksen täyttämistä, hänellä olisi mahdollisuus kansalaisuuden saamiseen viiden vuoden asumisajan perusteella. Samalla

tavoin esimerkiksi Suomen kansalaisen puolisolle ehdotettava viiden vuoden asumisaika voisi koskea myös kansainvälistä suojelua saavaa hakijaa.

Ehdotettavia muutoksia voitaisiin siten pitää yhdenvertaisuuden ja syrjintäkiellon näkökulmasta mahdollisina, vaikka kansalaistamisen edellytyksenä olevaa asumisaikaa koskevat poikkeukset supistuisivat nykyiseen verrattuna. Lakiin jäisi edelleenkin useita perusteita asumisajasta poikkeamiselle, ja asumisaika olisi tällaisissa tilanteissa useamman vuoden yleisenä edellytyksenä olevaa lyhyempi. Tällä tavoin voitaisiin katsoa, että ehdotetut muutokset eivät muodostuisi kohtuuttomiksi.

Lasten kuulemiseen ei ehdoteta muutoksia, joten heidän mahdollisuutensa vaikuttaa omaan kansalaistamiseensa säilyisi ennallaan. Lasten kansalaistamisen helpottamista tarkastellaan alla kansainvälisten sopimusten yhteydessä.

5. Oikeusturva ja perusoikeuksien turvaaminen

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kansalaistamiseen vaadittavan asumisajan pidentämistä ja sitä, että asumisaikaedellytyksestä ei jatkossa voitaisi enää poiketa nimenomaisesti sillä perusteella, että hakija on kansainvälistä suojelua saava henkilö. Kuten edellä on todettu, asumisajan pidentämistä pyrittäisiin kuitenkin tasapainottamaan osittain tehostamalla kiireellistä käsittelyä, joka on säädetty kansalaisuudettomien ja kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden kansalaisuushakemuksille.

Perustuslain 21 § sisältää perussäännöksen jokaisen oikeudesta saada asiansa käsitellyksi ja ratkaistuksi tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Pykälän 1 momentissa säädetään, että jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Pykälän 2 momentti sisältää perustuslaillisen toimeksiannon säätää lailla oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeista, joihin asian viivytyksetön käsittely kuuluu.

Perustuslain 22 §:ssä säädetään julkisen vallan yleisestä velvollisuudesta perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseen. Perusoikeuksien käytännön toteutumisen kannalta ei ole riittävää, että julkinen valta pidättäytyy itse puuttumasta perusoikeuksiin. Turvaamisvelvollisuuden toteutumisen keinoihin kuuluu myös perusoikeuden käyttöä turvaavan ja täsmentävän lainsäädännön aikaansaaminen (HE 309/1993 vp, s. 75).

Ylimmät laillisuusvalvojat ovat ottaneet kantaa päätöksissään Maahanmuuttoviraston käsittelyaikoihin sekä kansalaisuusasioissa että oleskelulupa- ja turvapaikka-asioissa (esim. OKV/530/70/2020, EOAK/4068/2016, EOAK/1141/2021). Myös perustuslakivaliokunta on ottanut voimassa olevaa ulkomaalaislakia säädettäessä kantaa käsittelyaikoihin ja todennut, että perustuslain 21 §:n näkökulmasta on tärkeä löytää asioiden käsittelyaikoja lyhentäviä ratkaisuja (PeVL 4/2004 vp, s. 15).

Kansalaisuushakemuksille ei ole säädetty laissa enimmäiskäsittelyaikaa, mutta kaikkien hakemusten keskimääräinen käsittelyaika on verrattain pitkä (vuoden 2023 marraskuussa 487 vuorokautta). Lisäksi kiireellinen käsittely ei ole aina käytännössä toteutunut niiden henkilöryhmien kohdalla, joiden hakemukset on laissa säädetty käsiteltävän kiireellisesti. Siten nykyisten käsittelyaikojen ei välttämättä voida kaikissa tapauksissa katsoa täysin

täyttävän perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaista vaatimusta viivytyksettömästä käsittelystä.

Hallituksen esityksen ehdotuksilla voidaan lainsäädännön keinoin osaltaan vahvistaa asian käsittelyn joutuisuutta sekä tukea viivytyksetöntä hallintoasian käsittelyä.

Kansalaisuushakemusten käsittelylle ehdotettavan yhden vuoden enimmäiskäsittelyajan rajaamista kansainvälistä suojelua saavien ja kansalaisuudettomien hakijoiden asioihin voidaan pitää tarpeellisenä positiivisena erityiskohteluna näille ryhmille, joiden kansalaisuuden saamista on kansainvälisten sopimusten mukaan helpotettava.

6. Keskeiset kansainväliset velvoitteet

Kansalaistamista koskevia määräyksiä sisältyy eurooppalaiseen kansalaisuudesta tehtyyn yleissopimukseen (SopS 93 ja 94/2008, *kansalaisuusyleissopimus*), pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen (SopS 77/1968), valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen (SopS 80/1968) sekä Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin väliseen vuonna 2010 tehtyyn pohjoismaiseen kansalaisuussopimukseen (SopS 68 ja 69/2012, *pohjoismainen kansalaisuussopimus*). Muutokset kansalaistamista varten vaadittavaan asumisaikaan toteutettaisiin näiden sopimusmääräysten rajoissa, mitä käsitellään tarkemmin alla.

Eurooppalaisen kansalaisuusyleissopimuksen 6 artiklan 3 kappaleen mukaan kukin sopimusvaltio säätää valtiosisäisessä lainsäädännössään mahdollisuudesta kansalaistaa henkilöt, jotka asuvat laillisesti sen alueella. Sopimusvaltio ei säädä kansalaistamisen edellytykseksi yli kymmenen vuoden oleskelua valtion alueella ennen hakemuksen jättämistä. Hallituksen esityksessä ehdotetaan hallitusohjelman mukaisesti asumisajan pidentämistä kahdeksaan vuoteen. Kansalaistamisen yleisenä edellytyksenä olisi jatkossa kahdeksan vuoden asumisaika. Eurooppalainen kansalaisuusyleissopimus mahdollistaa tällaisen asumisaikaedellytyksen, joka ei ylitä kymmentä vuotta.

Voimassa oleva kansalaisuuslaki sisältää joitakin sellaisia poikkeuksia asumisaikaan, joiden taustalla on kansainvälisten sopimusten määräyksiä. Kansalaistamista on helpotettu tällä tavoin kansainvälistä suojelua saaville, kansalaisuudettomille eli valtiottomille henkilöille, Suomen kansalaisten puolisoille sekä kanssahakijoina oleville lapsille ja eräille muille lapsille.

Pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen 34 artiklan mukaan sopimusvaltioiden on mahdollisuuksien mukaan helpotettava pakolaisten sopeutumista yhteiskuntaan ja heidän kansalaistamistaan. Erityisesti on sopimusvaltioiden pyrittävä nopeuttamaan kansalaistamismenettelyä ja mahdollisuuksien mukaan alentamaan tällaisesta menettelystä aiheutuvia maksuja ja kustannuksia.

Valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen 32 artiklan mukaan sopimusvaltioiden on mahdollisuuksien mukaan helpotettava valtiottomien henkilöiden sopeutumista yhteiskuntaan ja heidän kansalaiseksi pääsyään. Erityisesti on sopimusvaltion pyrittävä nopeuttamaan kansalaistamismenettelyä ja mahdollisuuksien mukaan alentamaan tällaisesta menettelystä aiheutuvia maksuja ja kustannuksia.

Näissä sopimuksissa edellytetään siten sekä pakolaisten että valtiottomien eli kansalaisuudettomien henkilöiden kansalaistamisen helpottamista. Kummankin sopimuksen sanamuodossa on erikseen korostettu sitä, että sopimusvaltioiden on pyrittävä nopeuttamaan kansalaistamismenettelyä ("They shall in particular make every effort to expedite naturalization proceedings").

Hakemusten kiireellistä käsittelyä voidaan siten pitää keskeisenä keinona helpottaa pakolaisten ja kansalaisuudettomien hakijoiden kansalaisuuden saamista. Jotta tässä esityksessä ehdotettua lakisääteistä käsittelyaikaa voitaisiin pitää kansainvälisten sopimusten mukaisena kansalaistamisen helpottamisena, tulee kiireellisen käsittelyn myös tosiasiallisesti toteutua. Lakisääteisen käsittelyajan toteutumista tullaan seuraamaan sisäministeriössä osana Maahanmuuttoviraston tulosohjausta ja laillisuusvalvontaa.

Eurooppalaisen kansalaisuusyleissopimuksen 6 artiklan 4 kappaleen mukaan kukin sopimusvaltio helpottaa valtionsisäisessä lainsäädännössään seuraavien henkilöiden kansalaisuuden saamista: a) sopimusvaltion kansalaisten puoliset, b) sopimusvaltion kansalaisten lapset, c) lapset, joiden vanhemmista toinen saa tai on saanut sopimusvaltion kansalaisuuden, d) sopimusvaltion kansalaisten adoptioimat lapset, e) henkilöt, jotka ovat syntyneet sopimusvaltion alueella ja asuvat siellä laillisesti, f) henkilöt, jotka ovat asuneet laillisesti sopimusvaltion alueella tietyn ajan, joka on alkanut ennen kuin henkilö on täyttänyt 18 vuotta ja jonka pituus määritetään asianomaisen sopimusvaltion sisäisessä lainsäädännössä, g) kansalaisuudettomat henkilöt ja pakolaisaseman saaneet henkilöt, jotka asuvat laillisesti sopimusvaltion alueella. Kansalaisuusyleissopimusta selittävän asiakirjan (s. 9) mukaan näiden ryhmien kansalaisuuden saamista voidaan helpottaa eri tavoin, esimerkiksi lyhyemmällä asumisajalla, matalammalla kielitaitovaatimuksella, helpommalla menettelyllä ja alemmilla käsittelymaksuilla.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan hallitusohjelman mukaisesti sitä, että kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden asumisaikaa koskeva poikkeus poistettaisiin. Tähän ryhmään kuuluvien henkilöiden kansalaisuuden saamista helpotettaisiin kuitenkin myös jatkossa siten, että heidän kansalaisuushakemuksensa olisi lain mukaan käsiteltävä kiireellisenä ja lisäksi tietyssä määräajassa.

Lapsilta edellytettäisiin kansalaistamista varten jatkossa viiden vuoden asumisaikaa, jos he ovat täyttäneet 15 vuotta ennen hakemuksen ratkaisemista, samoin kansalaisuudettomilta ja Suomen kansalaisten puolisoilta. Näiden ryhmien kansalaisuuden saamista helpotettaisiin tällä tavoin jatkossakin lyhyemmällä asumisajalla. Alle 15-vuotiailta lapsilta ei jatkossakaan edellyttäisi mitään tiettyä vuosimäärää.

Kansalaisuusyleissopimuksen 5 artikla sisältää syrjinnän kiellon, jonka mukaan sopimusvaltion kansalaisuutta koskeviin määräyksiin ei saa sisältyä eroja tai käytäntöjä, jotka merkitsevät sukupuoleen, uskontoon, alkuperään, ihonväriin tai kansalliseen tai etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää. Kutakin sopimusvaltiota ohjaa sen kansalaisten syrjinnän kiellon periaate riippumatta siitä, ovatko nämä valtion kansalaisia syntymän perusteella, vai ovatko he saaneet valtion kansalaisuuden myöhemmin. Kansalaisuusyleissopimusta selittävän asiakirjan (s. 8) mukaan valtiot voivat syrjinnän kiellon

estämättä kohdella joidenkin valtioiden kansalaisia suotuisammin ja esimerkiksi myöntää näille kansalaisuuden lyhyemmän asumisajan perusteella.

Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 37/1970) edellyttää puolestaan sitä, että kansalaistamista koskevalla lainsäädännöllä ei syrjitä mitään erityistä kansalaisuutta. Sopimuksen 1 artiklan 3 kappaleen mukaan sen määräysten ei ole tulkittava vaikuttavan sopimusvaltioiden kansalaisuutta tai kansalaistamista koskevaan lainsäädäntöön edellyttäen, että tällaiset säännökset eivät aiheuta syrjintää mitään erityistä kansalaisuutta kohtaan.

Pohjoismaisella kansalaisuusopimuksella pyritään sopimuksen 1 artiklan mukaisesti helpottamaan Pohjoismaan kansalaisen mahdollisuutta saada tai saada takaisin toisen Pohjoismaan kansalaisuus. Tässä esityksessä ei ehdoteta muutoksia Pohjoismaan kansalaiselta kansalaistamista varten edellytettävään kahden vuoden asumisaikaan. Pohjoismaiden kansalaisilta edellytettävä asumisaika säilyisi siten jatkossakin yleistä lyhyempänä. Eri kansainvälisten sopimusten kansalaisuutta koskevien määräysten valossa tällainen suotuisampi kohtelu muiden Pohjoismaiden kansalaisille ei muodostaisi kiellettyä syrjintää.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisäksi kansalaisuuslaissa olevan kansalaisuudettoman henkilön määritelmän muuttamista siten, että jaottelusta tahtomattaan ja tahdostaan kansalaisuudettomiin luovuttaisiin. Ehdotettu muutos olisi yhdenmukainen valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen kanssa.

7. Lopuksi

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia kansalaistamisen edellytyksenä olevaan asumisaikaan eli siihen, milloin Suomeen muuttaneet ulkomaalaiset voivat saada hakemuksen perusteella Suomen kansalaisuuden. Ehdotettuja muutoksia voidaan pitää mahdollisina niin perustuslain säännösten kuin myös Suomen kansainvälisten velvoitteiden näkökulmasta. Muutosten myötä Suomen kansalaisuuden ja siihen liittyvät oikeudet voisi saada nykyistä pidemmän Suomessa asumisen jälkeen.

Suomessa kansalaistettiin vuonna 2022 yhteensä 9 509 henkilöä ja vuonna 2023 yhteensä 11 594 henkilöä. Kaikista vuonna 2022 kansalaistetuista henkilöistä noin 27 % oli asunut Suomessa alle viisi vuotta. Muut vuonna 2022 kansalaistetut olivat asuneet Suomessa tätä pidempään, osa heistä kahdeksan vuotta tai enemmän. Vähimmäisaikaa pidempää Suomessa asumista selittää se, että asumisaika on nykyisinkin vain yksi kansalaistamisen edellytyksistä. Voidaan joka tapauksessa arvioida, että osalle ulkomaalaisväestöstä asumisajan muutokset lykkäisivät kansalaisuuden saamista.

Hallitusohjelman tavoitteena on tiukentaa kansalaistamisen edellytyksiä myös muilta osin. Seuraavissa vaiheissa tehtävät muutokset koskisivat nuhteettomuusedellytystä ja toimeentuloedellytystä sekä selvitetyn henkilöllisyyden vaatimusta, minkä lisäksi kansalaistamisen edellytykseksi lisättäisiin uuden kansalaisuuskokeen suorittaminen. Nämä myöhemmät muutokset tulevat asumisaikaan ehdotettujen muutosten ohella vaikuttamaan mahdollisuuteen saada kansalaisuus hakemuksen perusteella.